

Asia C-357/24

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

16.5.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Kroatia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

3.5.2024

Kantaja:

Freistaat Bayern

Vastaaja:

Euroherc osiguranje d.d.

I. Tietoja ennakkoratkaisua pyytävästä tuomioistuimesta

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin: Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (ylempi kauppatuomioistuin, Kroatia)

[– –]

II. Pääasian asianosaiset:

Kantaja: Freistaat Bayern, [– –] Augsburg, Saksan liittotasavalta,

[– –]

Vastaaja: Euroherc osiguranje d.d. [,] Zagreb [– –]

III. Pääasian kohde ja tärkeät tosiseikat

- 1 Oikeusriidan kohteena on kantajan vaatimus siitä, että vastaaja korvaa sille vahingon, joka on aiheutunut siitä, että kantaja on maksanut työntekijälleen

(henkilö X) sairausajan palkkaa kolmelta työkyvyttömyysjaksolta 21.4.2015–21.5.2015, 16.2.2016–15.4.2016 ja 8.11.2016–5.1.2017. Työkyvyttömyysjaksoilta maksettujen palkkaetuuksien (nagrada plaće) kokonaismäärä on 28 825,83 euroa.

- 2 Henkilöä X:ää hoidettiin Saksassa sen jälkeen, kun hän oli loukkaantunut 18.4.2015 Šibenikissä (Kroatia) sattuneessa liikenneonnettomuudessa. Liikenneonnettomuudessa osallisina olivat polkupyörä ja henkilöauto. Polkupyörää ajoi kantajan työntekijä henkilö X, kun taas henkilöautoa kuljetti vastaajan vakuuttama henkilö Y, jolla on pakollinen moottoriajoneuvojen vastuuvakuutus.
- 3 Henkilö Y on todettu syylliseksi rikkomukseen, mutta oikeudenkäynnin tässä vaiheessa hänen yksinomainen vastuunsa liikenneonnettomuuden aiheuttamisesta on edelleen riidanalainen, koska vastaaja väittää, että myös kantajan työntekijä henkilö X myötävaikutti onnettomuuteen.
- 4 Liikennevahingon jälkeen vastaaja maksoi henkilö X:lle tuomioistuimen ulkopuolisen sovintomenettelyn yhteydessä korvausta liikenneonnettomuudessa aiheutuneista vammoista aiheutuneesta tosiasiallisesta vahingosta – mukaan lukien korvauksen aineettomasta vahingosta, korvauksen kolmansien osapuolten antamasta avusta ja hoidosta, korvauksen omaisuusvahingosta, muita kuluja ja oikeudellisesta edustuksesta aiheutuneet kuluja – yhteensä 43 433,43 Kroatian kunaa (HRK), eli 5764,61 euroa.
- 5 Oikeusperusta, johon kantaja perustaa vaatimuksensa, on sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004 (jäljempänä asetus N:o 883/2004). Kantaja katsoo, että se on henkilö X:n työnantajana asetuksen N:o 883/2004 1 artiklan q alakohdan iv alakohdassa tarkoitettu toimivaltainen laitos, koska kyse on kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista etuuksista ja koska käsiteltävässä asiassa maksetut sairausajan palkkaan liittyvät etuudet kuuluvat 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa olevan käsitteen ”sairausetuudet” alaan.
- 6 Kantaja vetoaa asetuksen N:o 883/2004 85 artiklan 1 kohtaan ja väittää, että koska se on maksanut sairausajan palkkaa, sille on työntekijänsä oikeuksien osalta syntynyt takautumisoikeus kolmanteen osapuoleen (vastaajaan, joka on vahingon aiheuttajan henkilö Y:n vastuuvakuutuksen antaja) nähden ja että tämä takautumisoikeus on tunnustettava tässä menettelyssä, koska kyseessä ovat etuudet, jotka henkilö X on saanut Saksan lainsäädännön nojalla Kroatiassa sattuneesta tapahtumasta aiheutuneiden vammojen seurauksena.
- 7 Kantaja viittaa tässä yhteydessä työstä pyhäpäivinä ja sairaustapauksissa maksettavien palkkaetuuksien maksamisesta annetun Baijerin osavaltion lain (Gesetz über die Zahlung des Arbeitsentgelts an Feiertagen und im Krankheitsfall) 6 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään seuraavaa: ”Jos työntekijä lain säännösten mukaan voi vaatia kolmannelta osapuolelta korvausta työkyvyttömyyden

aiheuttamasta ansionmenetyksestä, siirtyy saatava työnantajalle siltä osin kuin työnantaja on lain mukaisesti jatkanut työntekijän palkanmaksua ja maksanut työnantajamaksuja, jotka työnantaja maksaa liittovaltion työvoimatoimistolle, työnantajan osuuden sosiaaliturva- ja hoitovakuutusmaksuista sekä maksuja lisäeläkevakuutuksista ja perhe-eläkkeistä huolehtiville laitoksille.”

- 8 Vastaaja on riitauttanut kantajan vaatimuksen sillä perusteella, ettei asetusta N:o 883/2004 voida soveltaa kyseisiin tosiseikkoihin erityisesti sen vuoksi, että kyseisessä asetuksessa säännellään sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevia kysymyksiä eikä kysymystä, joka koskee korvausta välillisestä vahingosta, joka työnantajalle aiheutuu siitä, että sen työntekijälle maksetaan sairausajan palkkaetuuksia, ja ettei kantajalla ole toimivaltaisen laitoksen asemaa, koska toimivaltaisia laitoksia ovat ainoastaan laitokset, jotka huolehtivat sosiaaliturvaan liittyvistä kysymyksistä.
- 9 Alioikeus hyväksyi kantajan väitteet, jotka koskevat asetuksen N:o 883/2004 soveltamista käsiteltävässä asiassa, perustelematta kuitenkaan kyseistä kantaansa erityisesti, hylkäsi kaikki vastaajan väitteet perusteettomina ja hyväksyi kantajan vaatimuksen (Trgovački sud u Zagrebu (Zagrebin kauppatoimioistuim, Kroatia) [– –] 21.11.2023 antama tuomio).
- 10 Vastaaja vetoaa alioikeuden tuomiosta tekemässään valituksessa siihen, ettei kysymystä, joka koskee asetuksen N:o 883/2004 asianmukaista soveltamista vahvistettuihin tosiseikkoihin, ole ratkaistu. Valitustuomioistuim ei tältä osin ole varma siitä, voidaanko kantajaa pitää tässä tapauksessa asetuksen N:o 883/2004 1 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena laitoksena ja kattaako 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu sairausetuuksien käsite myös etuudet, jotka koskevat toisessa jäsenvaltiossa saadusta vammasta johtuvaa työkyvyttömyyttä, jos kyse ei ole työtapaaturmista tai ammattitaidoista ja niihin liittyvistä etuuksista (f alakohta). Valitustuomioistuim ei myöskään ole varma siitä, voiko vastaaja olla velvollinen korvaamaan maksettuja etuuksia, koska se on moottoriajoneuvojen vastuuvakuutuksen antanut vakuutusyhtiö.
- 11 Jos näihin kysymyksiin vastataan myöntävästi, nousee esille kysymys asetuksen N:o 883/2004 85 artiklan 1 kohdan soveltamisesta. Kroatian aineellisessa lainsäädännössä, joka koskee pakollista liikennevakuutusta, ei nimittäin tunneta niin sanotun välillisen vahingon – eli sellaisen vahingon, joka kolmannelle osapuolelle aiheutuu vahingonkärsijän kärsimän vahingon seurauksena – korvauksen käsitettä. Oikeudesta saada korvausta tällaisesta vahingosta on säädettävä nimenomaisesti laissa, ja toistaiseksi tästä oikeudesta säädetään ainoastaan sairaus-, eläke- tai työkyvyttömyysvakuutustoimintaa harjoittavien laitosten hyväksi. Toisaalta työntekijällä on oikeus työnantajan tai Kroatian sairausvakuutuslaitoksen (Hrvatski zavod za osiguranje) maksamiin sairausetuuksiin työkyvyttömyyden keston mukaan ja sairauden syystä riippumatta, eikä työnantajalla ole takautumisoikeutta vahingonaiheuttajaan tai hänen vakuutuksenantajaansa nähden. Kyseisen etuuden maksamisen

oikeusperustana sairaudesta johtuvan tilapäisen työkyvyttömyyden aikana ovat työntekijän työsopimus ja työntekijän pakollinen sairausvakuutus.

IV. Kansallinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö

- 12 Pakollisista liikennevakuutuksista annettu laki (Zakon o obveznim osiguranjima u prometu; Narodne novine nro:t 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 ja 152/14), sellaisena kuin se oli voimassa päivänä, jona vahinkotapahtuma tapahtui ja pääasian oikeudenkäynti alkoi:

2 §

- (1) Pakollisia liikennevakuutuksia ovat:

[– –]¹ 2. ajoneuvon omistajan tai haltijan (jäljempänä omistaja) vakuutus kolmannelle osapuolelle aiheutetun vahingon korvausvastuun varalta (jäljempänä moottoriajoneuvon vastuuvakuutus)

3 §

- (1) Tässä laissa seuraavilla käsitteillä tarkoitetaan seuraavaa [– –]

8. ”vahinkoa kärsinyt henkilö” on henkilö, joka on kärsinyt omaisuus- ja/tai henkilövahingon ja jolla on oikeus vaatia korvausta tämän lain nojalla [– –].

11 §

- (1) Vahinkoa kärsinyt henkilö voi esittää korvaushakemuksen tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun vakuutuksen perusteella suoraan korvausvelvolliselle vakuutuksenantajalle.

22 §

- (1) Ajoneuvon omistaja on velvollinen ottamaan vastuuvakuutuksen sellaisten vahinkojen varalta, joita ajoneuvon käytöstä voi aiheutua kolmansille osapuolille kuolemantapauksen, ruumiinvamman, terveydelle aiheutuvan vahingon tai omaisuuden tuhoutumisen tai vahingoittumisen johdosta.

27 §

- (1) Vakuutusyhtiö on velvollinen korvaamaan sairaus-, eläke- tai työkyvyttömyysvakuutustoimintaa harjoittaville laitoksille tosiasiallisen vahingon vakuutetun vastuun puitteissa ja vakuutussopimuksessa määrättyjen velvoitteiden rajoissa.

¹ Hakasulkeilla ilmaistaan tässä se, että osa lain tekstistä on jätetty pois asian kannalta merkityksettömänä.

(2) Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetulla tosiasiallisella vahingolla tarkoitetaan sairausvakuutusta koskevien säännösten mukaisesti aiheutuneita sairaanhoitokuluja ja muita välttämättömiä kuluja sekä vahinkoa kärsineen henkilön tai hänen perheenjäsentensä eläkkeen suhteellista määrää.

- 13 Pakollisesta sairausvakuutuksesta annettu laki (Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju; Narodne novine nrot 80/13 ja 137/13), sellaisena kuin se oli voimassa päivänä, jona vahinkotapahtuma tapahtui ja pääasian oikeudenkäynti alkoi:

36 §

(1) Pakollisesta sairausvakuutuksesta johtuvan oikeuden puitteissa vakuutetuilla on oikeus:

1. palkkaetuuksiin tilapäisen työkyvyttömyyden eli sellaisen työnteon esteen ajalta, joka johtuu terveydenhuollon palvelujen käytöstä tai muista tämän lain 39 §:ssä tarkoitetuista olosuhteista (jäljempänä palkkaetus) [––]

39 §

Vakuutetulla on oikeus saada palkkaetuksia pakolliseen sairausvakuutukseen liittyvien terveydenhuollon palvelujen käytön osalta tai muissa tässä laissa vahvistetuissa olosuhteissa, jos hän:

(1) on tilapäisesti työkyvyttömyyden sairauden tai vamman vuoksi tai jos hänet on sijoitettu hoitolaitokseen hoitoa tai lääketieteellisiä tutkimuksia varten [––]

40 §

Tämän lain 39 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun terveydenhuollon palvelujen käyttämisen osalta maksettavan palkkaetuuden maksaa vakuutetulle omista varoistaan:

1. työnantaja – oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö – tilapäisen työkyvyttömyyden 42 ensimmäisen päivän ajalta sekä sellaiselta ajalta, jona vakuutettu on oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön lähettämänä töissä kolmannessa maassa tai jona hän työskentelee kolmannessa maassa [––].

41 §

[––] (3) Tämän lain 39 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun tilapäisen työkyvyttömyyden ajalta maksettavan palkkaetuuden laskee ja maksaa 43. päivästä tai kahdeksannesta tilapäisen työkyvyttömyyden päivästä alkaen työnantaja – oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö – ja laitosp² on tältä osin

² Kroatian sairausvakuutuslaitos (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje), joka pakollisesta sairausvakuutuksesta annetun lain 3 §:n mukaisesti toimeenpanee pakollisen sairausvakuutuksen Kroatiassa.

velvollinen korvaamaan maksetun palkkaetuuden 45 päivän kuluessa korvaushakemuksen vastaanottamisesta.

136 §

(1) Laitos on velvollinen vaatimaan korvausta aiheutuneesta vahingosta henkilöltä, joka on aiheuttanut vakuutetun henkilön sairastumisen, loukkaantumisen tai kuoleman.

(2) Työnantaja – oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö – vastaa vahingosta, jonka työntekijä on aiheuttanut laitokselle tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa työssä tai työn yhteydessä.

(3) Laitos on tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa velvollinen vaatimaan korvausta myös suoraan työntekijältä, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella.

(4) Kun laitos vaatii vahingonkorvausta oikeushenkilöltä tai luonnolliselta henkilöltä ja työntekijältä, nämä vastaavat vahingosta yhteisvastuullisesti.

140 §

Laitos on velvollinen vaatimaan korvausta aiheutuneesta vahingosta tämän lain 136 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa myös suoraan siltä vakuutusantajalta, joka on vakuuttanut kyseiset henkilöt kolmansille osapuolille aiheutuneiden vahinkojen varalta tätä riskiä koskevaa pakollista vakuutusta koskevien säännösten mukaisesti.

142 §

Laitos on velvollinen vaatimaan korvausta tässä laissa säädetyissä tapauksissa riippumatta siitä, johtuuko vahinko siitä, että henkilölle on maksettu etuuksia, jotka vakuutetuilla henkilöillä on oikeus saada pakollisen sairausvakuutuksen perusteella, eli valtion varoista.

143 §

Vahingonkorvaukset, joita laitos voi vaatia tämän lain 135 ja 136 §:ssä sekä 138–142 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, kattavat sairaanhoidon ja muiden palvelujen kustannukset sekä laitoksen maksamien rahaetuuksien ja muiden etuuksien määrät.

- 14 Oikeudellinen kanta, jonka mukaan työnantajalla ja sen vastuuvakuutuksen antajalla ei ole oikeutta vahingonkorvaukseen sellaisen palkkaetuuden osalta, joka maksetaan työntekijän työtapaturman aiheuttaman tilapäisen työkyvyttömyyden vuoksi, on ilmaistu selvästi Vrhovni sud Republike Hrvatsken (ylin tuomioistuin, Kroatia) viimeaikaisessa oikeuskäytännössä. Tämän ennakkoratkaisupyyntöön liitteenä on 18.3.2014 annettu tuomio [– –]. Kyseisestä tuomiosta ilmenee, ettei

työnantajilla ole oikeutta vaatia vahingonkorvausta vahingon aiheuttajalta tai hänen vakuutusenantajaltaan sellaisten maksujen perusteella, joita ne ovat maksaneet työntekijöilleen loukkaantumisesta johtuvan sairausloman ajalta. Työnantajilla ei ole tällaista oikeutta myöskään työtapaturman tai ammattitaudin tapauksessa. Tätä oikeutta ei tunnusteta myöskään työnantajan vakuutusenantajalle, vaikka laissa säädetäänkin työnantajien velvollisuudesta vakuuttaa itsensä työntekijöiden työtapaturmien ja ammattitautien vastuun varalta.

15 Kyseisen tuomion relevantti kohta kuuluu seuraavasti:

”Työnantaja, joka edellä mainittujen lain säännösten³ mukaisesti maksaa työntekijälleen palkkaetuksia sairausajalta, joka on aiheutunut työtapaturmasta, jonka on aiheuttanut kolmas osapuoli (vahingon aiheuttaja), ei vahingonkorvausvastuuta koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti ole sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuusuhteessa työntekijänsä vammoista aiheutuneen vahingon osalta, koska vahingon aiheuttanut toiminta ei ole kohdistunut siihen. Tilanteessa, jossa vahingon aiheuttanut toiminta on kohdistunut yhteen henkilöön ja vahingon aiheuttaneen toiminnan vaikutukset kohdistuvat myös toiseen henkilöön, edellytyksenä sille, että kyseisellä toisella henkilöllä olisi oikeus vahingonkorvaukseen, kyseisestä oikeudesta olisi säädettävä nimenomaisesti laissa.

Maksamalla työntekijälleen – – työtapaturmasta johtuneelta sairausajalta palkkaetuuden kantajan vakuutusenantaja – – täytti sairausvakuutuslain 51 ja 26 §:n mukaisen lakisääteisen velvollisuutensa.

Sairausvakuutuslain yhdessäkään säännöksessä ei säädetä, että työnantaja voi vaatia työntekijälle työtapaturman vuoksi maksettuja palkkaetuksia takaisin vahingon aiheuttajalta, kun taas tällaisesta oikeudesta säädetään nimenomaisesti mainitun lain 85 §:n 1 momentissa Kroatian sairausvakuutusyhtiön osalta.”

V. Ennakkoratkaisupyynnön perustelut

- 16 Näin ollen tilanteessa, jossa Kroatian lainsäädännössä ei tunnusteta oikeutta korvaukseen välillisestä vahingosta, joka työnantajalle aiheutuu palkkaetuuksien maksamisesta työntekijänsä työkyvyttömyyden ajalta, nousee esille kysymys siitä, voiko saksalainen työnantaja asetuksen N:o 883/2004 85 artiklan 1 kohdan nojalla tulla työntekijänsä sijaan kyseisen oikeuden osalta tai jopa vaatia vahingonkorvausta suoraan kolmannelta osapuolelta, tässä tapauksessa sen henkilön vakuutusenantajalta, joka on vastuussa vahinkotapahtumasta ja sen seurauksista.

³ Kyse on sairausvakuutuslaista (Zakon o zdravstvenom osiguranju; Narodne novine nrot 75/93, 55/96 i 1/97 – konsolidoitu versio, 109/07, 13/98, 88/98, 150/98, 10/99, 34/99, 69/00, 59/01, 82/01)

- 17 Unionin tuomioistuin on tulkinnut 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 93 artiklan 1 kohtaa, joka sisällöltään vastaa asetuksen N:o 883/2004 85 artiklan 1 kohtaa, kahdessa tuomiossaan C-397/96 ja C-428/92, mutta asiaa käsittelevän tuomioistuimen mukaan kyseisissä tuomioissa ei ole vastattu kysymykseen siitä, voidaanko työnantajalle etuuksien maksamiseen velvollisena tahona myöntää maksettujen etuuksien osalta takautumisoikeus, jos vahingon kärsinyt osapuoli ei voi siinä jäsenvaltiossa, jossa vahinko on sattunut, vaatia tällaista korvausta, toisin sanoen tällaisen vahingonkorvauksen vaatimiseen ei ole oikeusperustaa.
- 18 Unionin tuomioistuimessa on parhaillaan vireillä asia C-7/24, joka koskee ennakkoratkaisupyyntöä, jonka tanskalainen tuomioistuin on esittänyt asetuksen N:o 883/2004 85 artiklan 1 kohdan tulkinnasta. Kyseisestä ennakkoratkaisupyyntöstä, joka on julkaistu työasiakirjan muodossa, ilmenee, että kyseisen pääasian menettely on samankaltainen kuin nyt käsiteltävän pääasian menettely. Merkityksellinen ero on se, että kyseisessä asiassa kantajina ovat saksalaiset julkisoikeudelliset eläkevakuutusyhtiöt (lakisääteiset sosiaaliturvalaitokset), kun taas kroatialaisessa tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa kantajana on vahingon kärsineen henkilön työnantaja. Vastaajana on, vastaavasti kuin nyt kroatialaisessa tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa, tanskalainen vastuuvakuutusia tarjoava yhtiö. Myös kyseisessä ennakkoratkaisupyyntössä esitetään kysymys siitä, voivatko sen jäsenvaltion lainsäädännön aineelliset oikeussäännöt, jossa tapaturma sattui, rajoittaa etuuksien myöntämisestä vastuussa olevan sosiaaliturvalaitoksen takautumisoikeuksia silloin, jos korvattavaksi haettavat sosiaaliturvaetuudet eivät ole identtisiä tai luonteeltaan rinnastettavissa korvauksiin, joihin vahingon kärsineellä olisi oikeus kyseisten aineellisten oikeussääntöjen nojalla (asiassa C-7/24 esitetyn ennakkoratkaisupyyntön 58 kohta).

VI. Ennakkoratkaisukysymys

Edellä esitetyn perusteella Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, joka on tässä asiassa toisen oikeusasteen tuomioistuin, katsoo Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla, että Euroopan unionin tuomioistuimelle on esitettävä seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Onko sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 85 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jotta työnantaja etuuksien maksamiseen velvollisena tahona voi vedota takautumisoikeuteen sellaisten sairaustapaukseen liittyvien etuuksien osalta, jotka se on maksanut työntekijälleen toisessa jäsenvaltiossa tapahtuneiden tapahtumien seurauksena aiheutuneen vamman perusteella, sellaiseen kolmanteen henkilöön nähden, joka on korvausvastuussa vahingosta, tai kyseiselle kolmannelle henkilölle vastuuvakuutuksen antaneeseen vakuutusyhtiöön nähden,

edellytyksenä on, että jäsenvaltiossa, jossa vamma aiheutui, on oikeusperusta tällaisen korvausvaatimuksen esittämiselle?

Zagrebissa 03.4.2024

[--]

Liitteet:

- jäljennös alioikeuden tuomiosta, valituksesta ja asian kannalta merkityksellisistä osista alioikeuden asiakirja-aineistoa
- jäljennös 18.3.2014 annetusta tuomiosta Rev-x 1048/13-2.

[--]

TYÖASIAKIRJA